

10. Ю.С. Цал-Цалко Фінансова звітність підприємства та її аналіз: Навч. Посібник. 2-е вид. перероб. і доп. Київ: ЦУЛ, 2002. 360 с. ISBN 966-7938-80-8.

11. Ізмайлова К.В. Фінансовий Аналіз: Навч. посіб. 2-ге вид., стереотип. К.: МАУП, 2001. 152 с.: іл. Бібліогр.: с. 142–144. ISBN 966-608-112-1.

12. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / за заг. ред. В.М. Бороноса. Суми: Вид-во СумДУ, 2012. 539 с. URL: <http://fin.fem.sumdu.edu.ua/uk/finman2012.html> (дата звернення: 10.03.2018)

УДК 336.1

Крупка Андрій

кандидат економічних наук

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Andrii Krupka

Ph.D (Economics)

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

ПОСТВОЄННЕ ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ: ЗАГРОЗИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

POST-WAR RECONSTRUCTION OF UKRAINE'S ECONOMY: THREATS AND PROSPECTS

Сьогодні Україна перебуває в стані війни. Економічні показники невпинно знижуються. Проте підтримка з боку країн-партнерів вселяє впевненість у тому, що після завершення воєнних дій наша країна отримає допомогу, яка буде спрямована на відновлення економіки. Зараз на рівні офіційних осіб ряду європейських країн звучать заклики до формування плану відновлення економічного потенціалу України. В історії є кілька прикладів реалізації подібних задумів.

Найбільш відомим проектом по післявоєнному відтворенні був, так званий, «План Маршалла». План реконструкції європейських країн, з яким Джордж Маршалл 5 червня 1947 року виступив у Гарвардському університеті, знайшов підтримку і вже 12 липня у Парижі зібралися представники 16 країн Західної Європи. На цю нараду запрошувались і держави Східної Європи, однак, Радянський Союз блокував намір Польщі і Чехословаччини приєднатись до «Плану Маршалла», вбачаючи в ньому загрозу американської експансії. Практична реалізація Плану Маршалла розпочалась 4 квітня 1948 року з прийняттям Конгресом США Закону «Про економічне співробітництво», який передбачав чотирирічну програму економічної допомоги.

До грудня 1951 року США надали 13 країнам Європи допомогу у розмірі 13,3 млрд. доларів, більшу частину яких отримали Велика Британія (2,8 млрд.), Франція (2,5 млрд.), Італія та Німеччина (по 1,3 млрд.) [1]. Постачання із США були направлені на запобігання голоду (надавались у вигляді дотацій), розвиток промисловості (промислове устаткування) та споживання (промислові товари, сировина, мале машинобудування).

«План Маршалла» виявився одним з найуспішніших економічних програм в історії - за короткий час була відновлена економіка і суттєво підвищена конкурентоспроможність європейського експорту.

Загалом в сучасному світі підтримка країн, які постраждали від військових конфліктів є поширеною практикою. Значну допомогу від США досі отримує Ізраїль, який перебуває в стані перманентної війни. Зокрема, в 2020 році воєнний бюджет цієї країни майже на 20% залежав від допомоги американського уряду.

Показовим для України є процес відновлення Балканських країн після воєнного конфлікту, що відбувався в 90-х роках. Після досягнення мирного врегулювання на Балканах

Європейська комісія в травні 1999 року висунула план стабілізації та асоціації Балканських країн – Stabilisation and Association Process (SAP) [2].

Механізм SAP був спрямований на захист миру та стабільності, активізацію економічного розвитку Західних Балкан і покращення умов для інтеграції країн регіону до структур ЄС.

Механізмів, які б регулювали процеси надання післявоєнної допомоги в досталь. Насамперед, потрібно визначити основні загрози, з урахуванням поточної ситуації та досвіду інших країн. До таких загроз, на нашу думку, можна віднести:

1. Невизначеність. Терміни закінчення війни визначити неможливо, відтак, неможливо вирахувати втрати як людські, так і матеріальні. Величина втрат прямо впливає на сам проєкт відновлення економіки.

2. Демографія. За офіційними даними з України виїхало понад 5 мільйонів людей. Проблема трудових ресурсів була для України актуальною і в довоєнний період, очевидно, ця проблема тільки загострилась.

3. Корупція. Саме корупція, за даними численних аналітичних звітів та опитувань, є найбільшою проблемою як для іноземного, так і для вітчизняного бізнесу. Очевидні проблеми в економіці викликані саме високим рівнем хабарництва та зловживання. Законодавчих передумов та практичних кроків з боку виконавчої влади для виправлення ситуації в короткій перспективі не простежується.

4. Фінансове законодавство. В умовах воєнного стану податкове законодавство було значно лібералізоване. Проте вже зараз на рівні центральних органів влади відсутнє стратегічне бачення щодо реформування фінансового законодавства.

5. Ресурси. В Україні зруйновано більшість логістичних маршрутів по яких імпортувалася та експортувалася сировина, матеріали та товари.

6. Політична нестабільність, яка проявляється у боротьбі між політичними групами в перспективі майбутніх парламентських та президентських виборів.

Погоджуємося з думкою міністра економіки України Юлії Свириденко, яка визначила основні принципи, на яких має базуватись план відновлення:

1. Повний доступ до ринків ЄС та Великої сімки.

2. Отримання статусу кандидата, а потім повноправне членство в ЄС.

3. Побудова економіки на принципах дерегуляції та лібералізації.

4. Налагодження логістичних маршрутів в західному напрямку.

5. Перехід від експорту сировини до переробки в тих галузях, які дають найбільшу експортну виручку.

6. Розвиток вітчизняного воєнно-промислового комплексу.

7. Самодостатність в енергетиці, яка повинна досягатися збільшенням видобування власного газу та розвитком атомної енергетики.

8. Кліматична модернізація. Створення нових об'єктів в різних галузях промисловості повинно враховувати принципи «зеленої економіки».

9. Локалізація не менше 60% (у відновленні країни будуть задіяні українські компанії та виробники). Це дасть поштовх економіці, створить нові робочі місця, пожвавить підприємницьку активність [3].

Згідно досліджень Світового банку та Київської школи економіки щодо попередніх фінансових потреб для відновлення України, лише на відновлення інфраструктури потрібно від 60 до 100 мільярдів євро та від 500 мільйонів до 1 трильйона євро, які потрібно вкласти у повне відновлення економіки. І ці витрати зростають, доки триває збройна агресія [4].

В процесі реалізації запланованих заходів теж можуть виникати неузгодженості. Враховуючи досвід відновлення Балканських країн можна виокремити основні організаційні проблеми: брак стратегічного бачення довгострокових шляхів розвитку економіки; відсутність єдиного центру лідерства при реалізації програми реконструкції; дублювання зусиль різних донорів та їх слабкі комунікації; низький управлінський потенціал національних органів.

Відповідно до цього є потреба в створенні централізованого органу який би забезпечував управління міжнародною допомогою. До функцій такого органу має бути віднесено взаємодію з донорами і погодження графіку надходження міжнародної допомоги, участь у формуванні програми реконструкції, практичні заходи з реалізації певних проєктів і видів діяльності. В Україні 21 квітня 2022 року Президент України ухвалив Указ, яким утворив Національну раду з відновлення України від наслідків війни. Нацрада є консультативно-дорадчим органом при Президентові України і поки жодними регуляторними функціями не наділена.

Відродження стратегічних галузей економіки (металургія, нафтопереробна галузь, машинобудування тощо) та соціальної інфраструктури є першочерговими завданнями відновлення економіки України. Наступний крок – це пошук нових «двигунів» розвитку економіки, зокрема розвитку ІТ сектору.

Отже, сьогодні важливими є питання розроблення та вдосконалення плану відновлення економіки України, що актуалізує дослідження цієї тематики в майбутньому, зокрема, в напрямку розроблення дієвих механізмів відбудови окремих галузей економіки.

Перелік використаних джерел

1. План Джорджа Маршалла. Цей день в історії: веб-сайт. URL: <https://www.jnsn.com.ua/h/0605M/>
2. Богдан Т. Післявоєнна відбудова: уроки з досвіду Балкан. Бізнес цензор: веб-сайт. URL: <https://biz.censor.net/m3330248>
3. У Комітеті з питань економічного розвитку підтримують план економічного відновлення України. Верховна рада України: веб-сайт. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/222325.html>
4. Кубілюс А. План відбудови разом із членством: яким має бути повоєнне відновлення України. Європейська правда: веб-сайт. URL: <https://www.euointegration.com.ua/articles/2022/05/6/7138992/>